



MAAELUMINISTEERIUM



Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

Puuvilja- ja marjakultuuride paljundusmaterjali tootmise ja turustamise nõuded

3. aprill 2018

Merjan Savila

Ettekanne:

1. Seadusandlus
2. Tuntud sort
3. Sordiregister
4. Tootmine
5. Sertifitseerimine
6. Märgistamine



Alates **1. jaanuarist 2017** kehtivad uuenenud nõuded

puuvilja- ja marjakultuuride paljundus- ja istutusmaterjali tootmisel ja turustamisel.

❖ Maaeluministri 27. detsembri 2016. a **määrus nr 76**

„Puuvilja- ja marjakultuuri paljundusmaterjali tootmise ja turustamise nõuded”.



Euroopa Liidu õigusaktid:

- ❖ nõukogu **direktiiv 2008/90/EÜ**, puuviljade tootmiseks ettenähtud viljapuude paljundusmaterjali ja viljapuude turustamise kohta
- ❖ komisjoni **rakendusdirektiiv 2014/96/EL**, puuviljade tootmiseks ettenähtud viljapuude paljundusmaterjali ja viljapuude märgistamise, pitseerimise ja pakkimise nõuete kohta
- ❖ komisjoni **rakendusdirektiiv 2014/97/EL**, tarnijate ja sortide registreerimise ning ühise sortide nimekirja osas
- ❖ komisjoni **rakendusdirektiiv 2014/98/EL**, viljapuude perekondade ja liikide suhtes kehtivad erinõuded, tarnijate suhtes kehtivad erinõuded ning ametlikku inspekteerimist käsitlevad üksikasjalikud eeskirjad



- ❖ Taimede paljundamise ja sordikaitse seadus
- ❖ Põllumajandusministri 3. juuli 2006. a määrus **nr 80**
„**Paljundusmaterjali mikropaljundamise ja**
laboratooriumi nõuded”
- ❖ Taimekaitseseadus
- ❖ nõukogu **direktiiv 2000/29/EÜ**, taimedele või taimsetele saadustele kahjulike organismide ühendusse sissetoomise ja seal levimise vastu võetavate kaitsemeetmete kohta

Puuvilja- ja marjakultuuride liikide loetelu (1):

- 1) euroopa õlipuu ehk harilik õlipuu (*Olea europaea* L.);
- 2) hapu kirsipuu (*Prunus cerasus* L.);
- 3) harilik aprikoosipuu (*Prunus armeniaca* L.);
- 4) harilik astelpaju (*Hippophae rhamnoides* L.);
- 5) harilik kastanipuu (*Castanea sativa* Mill.);
- 6) harilik küdoonia (*Cydonia oblonga* Mill.);
- 7) harilik mandlipuu (*Prunus amygdalus* Batsch);
- 8) harilik pistaatsia (*Pistacia vera* L.);
- 9) harilik ploomipuu (*Prunus domestica* L.);
- 10) harilik sarapuu (*Corylus avellana* L.);
- 11) harilik viigipuu (*Ficus carica* L.);
- 12) harilik virsikupuu (*Prunus persica* (L.) Batsch);

Puuvilja- ja marjakultuuride liikide loetelu (2):

- 13) kreeka pähklipuu (*Juglans regia* L.);
- 14) magus kirsipuu (*Prunus avium* L.);
- 15) pajulehine ploomipuu ehk hiina ploomipuu (*Prunus salicina* Lindley);
- 16) perekond kinkanipuu (*Fortunella* Swingle);
- 17) perekond maasikas (*Fragaria* L.);
- 18) perekond murakas (*Rubus* L.);
- 19) perekond mustikas (*Vaccinium* L.);
- 20) perekond pirnipuu (*Pyrus* L.);
- 21) perekond pontsirus (*Poncirus* Raf.);
- 22) perekond sõstar (*Ribes* L.);
- 23) perekond tsitrus (*Citrus* L.);
- 24) perekond õunapuu (*Malus* Mill.).

- ❖ Muudatusi ei ole liikide loetelus, enesekontrolliplaani täitmises, taimepassiga varustamisel või tuntud sordi sordikirjelduse nõuetekohaseks tunnistamisel.
- ❖ Lisandusid nõuded paljundus- ning istutusmaterjali sertifitseerimisel ja säilitamisel.
- ❖ **Turustada tohib sordilehte võetud (registreeritud) sordi paljundus- või istutusmaterjali!**

Tuntud sort:

Tuntud sort - puuvilja- ja marjakultuuri sort, mida turustati enne **30. septembrit 2012**, kuid sort ei olnud registreeritud.

- ❖ varem puudus sordi registreerimise nõue ja turustamiseks piisas kui tarnija kandis sordi oma nimekirja.

Puuvilja- ja marjakultuuri tuntud sorti saab sordikirjelduse alusel registreerida kuni **31. detsember 2018**, edaspidi tuleb teha registreerimiskatsed!!!

Sordiregister:

27. märtsi 2018. aasta seisuga on Eestis registreeritud

❖ 86 puuvilja- ja marjakultuuri sorti

http://jis.agri.ee:22008/ReportPages/sr_registreeritud_puuvilja_marjakultuuride_sordid.aspx

❖ 151 puuvilja- ja marjakultuuri tuntud sorti.

http://jis.agri.ee:22008/ReportPages/sr_tuntud_puuviljade_marjakultuuride_sordid.aspx

❖ Euroopa Komisjon koostab ühise puuvilja- ja marjakultuuri paljundusmaterjali sortide nimekirja

FRUMATIS.

Tootmine:

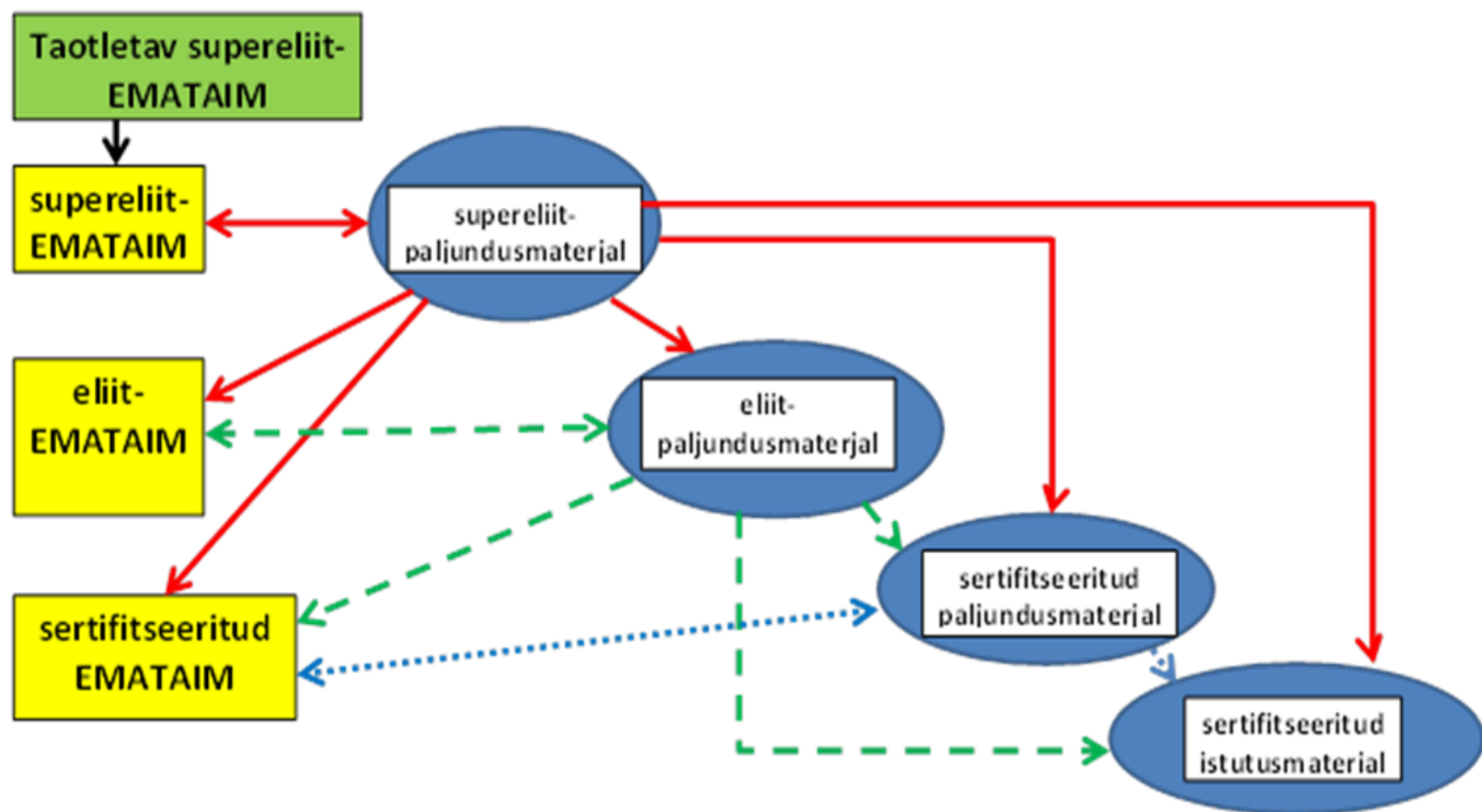
- ❖ Alates 1. jaanuarist 2017 on kehtivad Euroopa Liidus ühtsed puuvilja- ja marjakultuuride paljundus- ja istutusmaterjali tootmise ja sertifitseerimise nõuded.
- ❖ Määruse nr 76 lisas 2 ei ole enam kvaliteeti vähendavate taimekahjustajate tabelit, vaid tekstis on viide rakendusdirektiivi nr 2014/98 I–III lisale.
- ❖ Sertifitseeritava kategooria paljundusmaterjali mullast või kasvusubstraadist tuleb võtta mullaproove.
- ❖ Krüosäilitamise võimalus.



Sertifitseerimine:

- ❖ Seni on Eestis toodetud ainult kontrollitud ehk **CAC-materjali** kategooria paljundus- ja istutusmaterjali.
- ❖ **Supereliit-, eliit- ja sertifitseeritud** kategooria paljundusmaterjal;
- ❖ **Sertifitseeritud** kategooria istutusmaterjal.
- ✓ põlvnemine,
- ✓ taimekahjustajate kontroll,
- ✓ emataimede ja paljundusmaterjali nõuetekohastes tingimustes säilitamine,
- ✓ emataimede uuendamine vegetatiivse või mikropaljundamise teel jne

Puuvilja- ja marjakultuuride sertifitseerimise skeem



Märgistamine:

- ❖ **Etikett** kui ametlik dokument, kinnitatakse supereliit-, eliit- või sertifitseeritud kategooria paljundus- või istutusmaterjalile Põllumajandusameti järelevalve all.
- ❖ **Tarnija dokument** lisatakse CAC-materjali kategooria paljundus- ja istutusmaterjalile.
- ❖ **Tootekirjelduse** võib lisada lõpptarbijale jaemüügi korras CAC-materjali kategooria istutusmaterjali turustamisel.
- ❖ **Taimepassiga** varustatava taime puhul võivad etiketi, tarnija dokumendi või tootekirjelduse andmed olla märgitud taimepassil.

❖ Paljundus- ja istutusmaterjali **etiketi värvid**:

✓ **supereliit**-kategooria etikett on valget värvi violetse diagonaalse triibuga,



✓ **eliit** kategooria etikett on valget värvi



✓ **sertifitseeritud** kategooria etikett on sinist värvi



❖ Kasutatav etiketi materjal peab olema rebenematu ning etiketile trükitud kirjed peavad olema kustumatud.

Supereliit-, eliit- või sertifitseeritud kategooria etiketi andmed:

- 1) sõnad “EL nõuded ja standardid”;
- 2) etiketi väljastanud liikmesriigi nimi või selle lühend;
- 3) pädeva asutuse nimi või selle lühend;
- 4) tarnija taimetervise registri registrikande number ja tarnija nimi;
- 5) partii number või muu partiid identifitseeriv tunnus;
- 6) paljundus- või istutusmaterjali liigi nimi eesti ja ladina keeles;
- 7) paljundus- ja istutusmaterjali kategooria, eliitkategooria materjali puhul ka põlvkonna number;
- 8) puuvilja- ja marjakultuuri sordinimi või klooni nimi;
- 9) pookealuse puhul pookealuse sordinimi või pookealuse taimeliigi nimi eesti keeles, või liikidevahelise hübriidi nimi;
- 10) poogitud istutusmaterjali puhul nii pookealuse kui ka poogendi sordinimi, taimeliigi nimi või liikidevahelise hübriidi nimi eesti keeles;
- 11) vajaduse korral sõnad “tuntud sort”;
- 12) partii moodustavate taimede arv;
- 13) tootjariigi nimi või selle lühend, kui tegemist on teises liikmesriigis märgistatud paljundus- ja istutusmaterjaliga;
- 14) etiketi väljastamise aasta;
- 15) algse etiketi väljastamise aasta, kui algne etikett on asendatud teise etiketiga.

Tarnija dokument:

Tarnija dokument lisatakse edasi kasvatamiseks, paljundamiseks või tootmisistanduse rajamiseks turustatavale CAC-materjali kategooria paljundus- ja istutusmaterjali partiile.

Tarnija dokument peab olema ühes Euroopa Liidu ametlikus keeles, kergesti nähtav ja loetav ning sellele trükitud kirjed peavad olema kustumatud.

Tarnija dokumendile märgitavad andmed:

- 1) sõnad “EL nõuded ja standardid”;
- 2) liikmesriigi nimi või selle lühend;
- 3) pädeva asutuse nimi või selle lühend;
- 4) tarnija taimetervise registri registrikande number ja tarnija nimi;
- 5) partii number või muu partiid identifitseeriv tunnus;
- 6) tarnija dokumendi väljastamise kuupäev;
- 7) paljundus- või istutusmaterjali liigi nimi eesti ja ladina keeles;
- 8) puuvilja- ja marjakultuuri sordinimi või klooni nimi;
- 9) pookealuse puhul pookealuse sordinimi või pookealuse taimeliigi nimi eesti keeles, või liikidevahelise hübriidi nimi;
- 10) poogitud istutusmaterjali puhul esitatakse nii pookealuse kui ka poogendi sordinimi, taimeliigi nimi või liikidevahelise hübriidi nimi eesti keeles;
- 11) partii moodustavate taimede arv;
- 12) sõnad “CAC-materjal”;
- 13) imporditud paljundus- ja istutusmaterjali puhul tootjariigi nimi.

Turustamine:

Turustatav paljundus- ja istutusmaterjal on:

- ❖ märgistatud;
- ❖ liigi- ja sordiehtne;
- ❖ taimekahjustajatest vaba/peaaegu vaba;
- ❖ pakendatud - sertifitseeritava kategooria erinevate liikide paljundus- ja istutusmaterjali võib turustada ka pitseerituna.

Näide – õunapuu *Malus Mill.*



❖ supereliit-kategooria:

supereliit-emataim peab kasvama eraldatuna taimekahjustajatest vabas mulla või kasvusubstraadiga potis ja paljundusmaterjal toodetakse taimekahjustajatega nakatumise vältimiseks nn putukakindlas kasvuhoones. Proovivõtmine ja analüüsimine iga 15 a möödumisel. Sordiehtsuse kontroll.

❖ eliit-kategooria:

Proovivõtmine ja analüüsimine iga 15 a möödumisel, arvestades taimede viiruste ja viroididega saastumise riski.

Emataime võib paljundada max ühe põlvkonna, pookealusena aga kolm põlvkonda.

❖ sertifitseeritud kategooria:

Proovivõtmine ja analüüsimine iga 15 a möödumisel, võttes arvesse taimede viiruste ja viroididega saastumise riski.

Visuaalset kontrolli tuleb teha üks kord aastas.



Kontrollitakse kvaliteeti vähendavaid taimekahjustajaid:

Putukad Eriosoma lanigerum, Psylla spp.

Ümarussid Meloidogyne hapla, Meloidogyne javanica, Pratylenchus penetrans, Pratylenchus vulnus

Seened Armillariella mellea, Chondrostereum purpureum, Glomerella cingulata, Pezicula alba, Pezicula malicorticis, Nectria galligena, Phytophthora cactorum, Roessleria pallida, Verticillium dahliae, Verticillium albo-atrum

Bakterid Agrobacterium tumefaciens, Pseudomonas syringae pv. syringae

Viirused õunapuu klorootilise rõngaslaiksuse viirus (ACLSV), Apple stem-grooving virus (ASGV), Apple stem-pitting virus (ASPV)

Viiruseaolised haigused Bark split, bark necrosis; Rough bark; Rubbery wood, quince yellow blotch; Rubbery wood, flat limb; Horseshoe wound

Puuviljahaigused: chat fruit, green crinkle, bumpy fruit of Ben Davis, rough skin, star crack, russet ring, russet wart

Viroidid Pear blister canker viroid (PBCVd); Apple scar skin viroid (ASSVd); Apple dimple fruit viroid (ADFVd)



Täna tähelepanu eest!

Merjan Savila

Maaeluministeerium

Taimetervise osakond

[*merjan.savila@agri.ee*](mailto:merjan.savila@agri.ee)